51.

Id. és Ifj. Markó Károly
(1791-1860) **és** (1822-1891)

Mitológiai jelenet Tivoli mellett,
1840-es évek

Olaj, vászon, 33x49 cm
Jelezve balra lent: C. Markó S et J.

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

Apa és fia kapcsolata

Id. és ifj. Markó Károly kapcsolatáról némi képet alkothatunk id. Markó Károly fennmaradt levelezéséből, amelyből a szakirodalom több alkalommal is közölt részleteket (Markó Károly ismeretlen levelei. Művészet 1909. 333-338. oldal; Kopp Jenő: Markó Károly ismeretlen levelei. In: Gerevich emlékkönyv, Budapest 1942., 210-225. oldal). Noha Kopp Jenő említett cikkében mindössze egy-egy levelet közöl mind az atyától, mind a fiútól, – mindkettő az 1850-es évek első feléből – de már ezekből is kiderül, hogy valószínűleg rendszeres, ha nem is állandó kapcsolatban álltak egymással, annak ellenére, hogy – amint az szintén világossá válik – viszonyuk nem volt éppen szívélyesnek nevezhető. A köztük lévő viszály pontos okai nem ismertek.

Ifj. Markó Károly, miután kezdetben természetesen atyjánál tanult festeni, később eltávolodott id. Markó stílusától, és inkább a kortárs olasz tájképfestészet realista irányzatához kapcsolódott. A mű tehát mind emberi mind művészi okokból az 1840-es évek legelejére datálható. A fiú ebben az időszakban fejezhette be tanulmányait, s nyilván már érett és képes volt arra, hogy elfogadható formában együtt dolgozzon atyjával. Ugyanakkor szinte kizárható, hogy viszonyuk ekkor már megromlott volna. Miután id. Markó Károly 1832-ben Bécsből Itáliába utazott, hátrahagyta családját, akik csupán hat évvel később, 1838-ban mentek utána, már Pisába, ahová id. Markó abban az évben költözött. Ifj. Markó Károly ekkor csupán 16 éves volt. Az 1840-es évekre utal a Pogány Ö. Gáborné oeuvre-katalógusában (Pogány Ö. Gáborné: Id. Markó Károly művei. Művészettörténeti tanulmányok. Budapest 1957. 429. oldal) felsorolt egyetlen másik kettős névvel szignált mű is: ez a *Római táj* címet viseli, tehát valószínűleg id. Markó római élményeiből táplálkozó, de már Pisában közösen készített műről lehet szó. (A mű adatai: *Római táj*, olaj, vászon, 114 x 156 cm, Jelezve: C. Markó senior és C. Markó junior).

Helyszín és mitológiai téma

Noha id. Markó Károly tájképei közül igen sok ún. ideális, tehát a művész által valós tájképi elemekből összeállított, megkomponált tájakat ábrázol, e művén a táji környezet egész pontosan meghatározható. A jobboldali hegyen álló antik kerek templom illetve az alatta látható vízesés egyértelműen Tivolira, Róma környékének egyik legszebb látványosságára, a XIX. századi itáliai festők egyik kedvenc motívumára utalnak. Id. Markó is természetesen több képén megörökítette e csodálatos látványt, mind mitológiai, mind olasz népi staffázsokkal kiegészítve (például *Tivoli vidéke*, 1839; *Tájkép Tivoli mellett szüretelő jelenettel*, 1846). A nimfa – akár egyedül, akár másokkal együtt, nem ritkán faunoktól üldöztetve – pedig a mester munkásságában az egyik leggyakrabban előforduló mitológiai staffázs, amely egész életművén végigvonul (*Faunok elől menekülő nimfák*, 1831.; *Fürdő nimfák*, 1854.; *Faun és nimfák*, 1859). E mű egyik feltűnő sajátossága, hogy a figurák szinte eltűnnek a tájban, s ezáltal olyan képpel állunk szemben, amely – a narratív elem híján illetve a pontosan meghatározható helyszínnek köszönhetően – nehezebben sorolható az ideális tájak műfajába. Id. Markó művészetében többször találkozhatunk olyan képekkel, amelyek kevés szereplőt vonultatnak fel, hogy azok szinte teljes egészében háttérbe szorulnak s a mű valóban „tájképpé" válik (*Rőzsehordók*, 1831.; *A puszta*, 1853.; *Aqua Nera*, 1858.). Közismert, hogy a mester mennyire rajongott a természetért, milyen sok időt töltött a tanulmányozásával. Amennyiben nem kötötte meg a kezét egy-egy megrendelőnek a mitológiai vagy bibliai staffázsra vonatkozó igénye, vélhetőleg szívesen adta át magát a természet apró részletei megörökítésének. Feltételezhető, hogy e kép esetében erről lehet szó, hiszen az induló festővel, azaz fiával való közös munkát nem valamely megrendelésre készülő fontosabb képen próbálta volna meg. *„A nagyszerű részletek, a változatos lombok, az áttetsző felhők […] s az a képesség, amellyel a művész a természetben csak pillanatokra felvillanó hatásokat is meg tud ragadni …"* - írta pisai korszakának műveiről egy korabeli kritikus (idézi: Bodnár Éva: id. Markó Károly. Budapest 1981. 32. oldal). A legnagyobb fiával együtt készített alkotását a részletek finomsága, a mű egészére jellemző, nem hajszálpontos megfogalmazással tökéletességre törekvő felfogás teszi értékessé.

(e.r.)

51.